THE EMPTY CHAIR

BUNGAD 3

Ang Bakanteng Upuan

May mga taong umaalis sa isang silid.

At may mga taong nag-iiwan ng isang direksyon.

Ang mga una ay naglalaho.

Ang mga pangalawa ay nananatili.

Sa loob ng maraming taon, naniwala akong usapin ng mga yaman, ari-arian at mga bagay na iingatan o ipapamana ang mana. Sa paglipas ng panahon, naunawaan kong di-hamak na mas mahirap makita ang tunay na mana.

Hindi ito matatagpuan sa mga aparador.

Hindi ito matatagpuan sa mga kahon ng mesa.

Hindi ito matatagpuan sa mga dokumento.

Nabubuhay ito sa mga asal.

Hindi ako iniwanan ng tatay ko ng mga pormula.

Hindi niya ako inabutan ng isang manwal.

Hindi niya ako ipinaghanda ng isang detalyadong mapa ng buhay.

Nag-iwan siya sa akin ng isang bagay na di-hamak na mas mahirap ipaliwanag.

Isang paraan ng pag-iral sa mundo.

Noong kabataan ko, hindi ko ito nakita.

Bihirang malinaw na makita ng mga anak ang kanilang mga ama.

Ipinagwawalang-bahala nila ang mga ito.

Itinuturing nila silang isang permanenteng presensya, halos isang batas ng kalikasan.

Tulad ng dagat.

Tulad ng langit.

Tulad ng pagdaan ng mga panahon.

Pinagmamasdan nila sila nang hindi pinag-aaralan.

Pinakikinggan nila sila nang hindi nauunawaan.

Ginagaya nila sila nang hindi namamalayan.

Pagkatapos, dumarating ang isang edad kung kailan nagbabago ang lahat.

Bumabalik ang mga salitang binigkas maraming taon na ang nakararaan.

Nagkakaroon ng ibang kahulugan ang mga kilos.

Kahit ang mga katahimikan ay nagkakaroon ng bagong tinig.

Noon natin tunay na sinisimulang kilalanin ang mga nauna sa atin.

Hindi ipinaliwanag sa akin ng tatay ko ang halaga ng responsibilidad.

Isinabuhay niya ito.

At napakalaki ng pagkakaibang iyon.

Kaunti ang naaalala ng mga tao sa itinuturo.

Marami ang naaalala nila sa isinasabuhay.

Kapag tinupad ng isang lalaki ang isang mahirap na pangako, may nanonood.

Kapag hinarap niya ang isang pagkatalo nang hindi naghahanap ng masisisi, may nanonood.

Kapag patuloy niyang ginagampanan ang kanyang tungkulin nang hindi tumatanggap ng palakpak, may nanonood.

Madalas, ang nanonood na iyon ay isang anak.

Kahit mukhang wala siya sa isip.

Kahit tila malayo siya.

Kahit tila hindi siya nakakaintindi.

Nanonood siya.

At iniingatan niya.

Marami sa mga desisyong ginawa ko bilang taong nasa hustong gulang ay may mga ugat na umaabot sa higit na malalayong taon.

Hindi sila isinilang sa mga aklat.

Hindi sila isinilang sa mga kompanya.

Hindi sila isinilang sa mga kurso ng pagsasanay.

Isinilang sila sa isang tahanan.

Sa isang pamilya.

Sa isang hanay ng mga asal na noon ay tila karaniwan at ngayo'y kinikilala kong pambihira.

Naaalala ko ang isang bagay na itinuro sa akin ng panahon.

Bawat anak, maaga man o huli, ay natutuklasang kahawig niya ang kanyang ama sa mga paraang hindi niya inasahan.

Bigla itong nangyayari.

Sa gitna ng isang usapan.

Habang hinaharap ang isang problema.

Habang binibigkas ang isang pangungusap.

Habang gumagawa ng isang desisyon.

Bigla, may nakikilala siya.

Isang ekspresyon.

Isang saloobin.

Isang reaksyon.

At naiintindihan niyang may mga presensyang hindi kailanman tunay na umaalis.

Nagbabago sila ng anyo.

Iyon lamang.

Sa loob ng maraming taon, tumawid ako sa iba't ibang bansa.

Iba't ibang kultura.

Iba't ibang wika.

Nakatrabaho ko ang mga tao mula sa bawat bahagi ng mundo.

Gayunman, may natuklasan akong nakagugulat na bagay.

Saanman, naroon ang parehong pananabik.

Saanman, naroon ang parehong paggalang sa mga nauna sa atin.

Saanman, naroon ang hangaring maging karapat-dapat sa isang taong nag-iwan sa atin ng halimbawa.

Nagbabago ang mga salita.

Nagbabago ang mga pangalan.

Nagbabago ang heograpiya.

Ngunit nananatiling pareho ang damdamin.

Dahil bawat tao ay dumarating sa mundo sa pamamagitan ng ibang tao.

Walang nagsisimula mula sa wala.

Lahat tayo ay pagpapatuloy ng isang bagay.

Ng isang kuwento.

Ng isang pamilya.

Ng isang pagpiling ginawa matagal pa bago tayo isinilang.

Sa paglipas ng panahon, natutunan kong huwag sukatin ang isang tao batay sa kanyang pag-aari.

Sinusukat ko siya batay sa kanyang iniiwan.

At ang iniiwan niya ay halos hindi kailanman tumutugma sa binalak niyang iwan.

Iniisip ng isang ama na nagtatayo siya ng karera.

Ngunit marahil isang simulain ang naiiwan niya.

Iniisip niyang nag-iiwan siya ng katatagan.

Ngunit marahil tapang ang naiiwan niya.

Iniisip niyang nag-iiwan siya ng mga sagot.

Ngunit marahil isang paraan ng paghahanap sa mga ito ang naiiwan niya.

Ito ang di-nakikitang bahagi ng mana.

Ang pinakamahalaga.

Ang pinakamatagal.

Ang patuloy na nabubuhay kapag napudpod na ang lahat ng iba pa.

Maraming tao ang natatakot na makalimutan.

Isa itong sinaunang takot.

Malalim na pantao.

Ngunit naniniwala akong may ibang anyo ng pananatili.

Hindi ang sa mga estatwa.

Hindi ang sa mga larawan.

Hindi ang sa mga monumento.

Ang tunay na pananatili ay nabubuhay sa mga kahihinatnan.

Sa kabutihang nagpapatuloy.

Sa dangal na ginagaya.

Sa responsibilidad na ipinapasa mula kamay hanggang kamay.

Sa pagkataong lumilikha ng higit pang pagkatao.

Doon mismo patuloy na nabubuhay ang tatay ko.

Sa mga kahihinatnan.

Hindi bilang alaala.

Bilang presensya.

Minsan, sa mahihirap na araw, nahuhuli ko ang sarili kong nagtatanong kung anong desisyon ang gagawin.

Anong daan ang susundan.

Anong bigat ang tatanggapin.

Anong responsibilidad ang papasanin.

At halos palaging nagmumula ang sagot sa isang napakatandang lugar.

Isang lugar na walang adres.

Isang lugar na walang heograpiya.

Isang lugar na yari sa alaala at pasasalamat.

Hindi ako nakakarinig ng tinig.

Hindi ako nakakakita ng mukha.

Ngunit nakikilala ko ang isang direksyon.

At sapat na iyon.

Dahil, sa huli, hindi totoong may mga taong umaalis.

Tumitigil lamang silang maglakad sa harap natin.

Nagsisimula silang maglakad sa loob natin.

Kaya't hindi ko sinasabing umalis ang tatay ko.

Sinasabi kong ipinagpapatuloy niya ang paglalakbay sa ibang paraan.

Sa mga desisyon ko.

Sa mga salita ko.

Sa mga pagkakamali ko.

Sa mga responsibilidad ko.

Sa paraan ng pagtrato ko sa iba.

Sa paraan ng pagtupad ko sa isang pangako.

Sa paraan ng pagharap ko sa panahon.

At hangga't may nananatiling buhay sa lahat ng ito, may bahagi niyang patuloy na maglalakad sa tabi ko.

Tahimik.

Tulad ng ginagawa ng mga tunay na ama mula pa noong una.